

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Літературознавчий аналіз тексту

вибіркова

Освітньо-професійна програма Українська мова та література

Спеціальність 035.01 Філологія (українська мова і література)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники:

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури
Алла Володимирівна Сажина

Профайл викладача	http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286
Контактний тел.	0501000478
E-mail:	a.sazhyna@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4803
Консультації	за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна спрямована на освоєння, систематизацію, узагальнення та практичне застосування набутих знань щодо методології та методики літературознавчого аналізу тексту. Студент навчиться компетентно аналізувати ліричний, епічний і драматичний текст, виходячи з його генологічної специфіки, і, використовувати різні методологічні підходи. У результаті слухачі курсу вмітимуть здійснювати ідейно-тематичний, жанровий, структурний, біографічний, культурно-історичний, міфопоетичний, компаративний, імагологічний, герменевтичний, рецептивний, наративний, постструктуралістський, інтертекстуальний, інтермедіальний, антропологічний типи аналізу літературного тексту. Дана навчальна дисципліна допоможе орієнтуватися у найбільш актуальних питаннях теорії літератури та сучасних проблемах літературознавчої методології, тому постає важливим у фаховій підготовці магістрів філологічних спеціальностей.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою даного курсу є: фахове опрацювання теоретико-методологічної бази для здійснення літературознавчого аналізу; навчити студентів адекватно використовувати наукові категорії, поняття і терміни, відповідні конкретному типу літературознавчого аналізу тексту; ознайомити студентів з основними теоретичними підходами до аналізу художнього тексту і сформувати практичні навички роботи з ним; стимулювати здійснення компетентного літературознавчого аналізу тексту; навчити правильно обирати методику аналізу тексту.

3. Завдання – навчити студентів здійснювати компетентний літературознавчий аналіз ліричного, епічного та драматичного тексту, виходячи зі специфіки конкретної літературознавчої методології.

Вибіркова дисципліна «Літературознавчий аналіз тексту» забезпечує досягнення таких загальних компетентностей (ЗК) та фахових компетенцій (ФК) з освітньо-професійної програми «Українська мова та література» за спеціальністю 035 Філологія, другого рівня вищої освіти:

інтегральна Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності:

ФК-4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК-5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК-8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

ФК-10. Здатність визначати сутність і психолого-педагогічні основи процесів навчання й виховання, зміст мовної освіти в ЗВО України

ФК-12. Здатність чітко визначати й ідентифікувати мовознавчі напрями та школи; виокремлювати та кваліфікувати наукові проблеми в галузі лінгвістики.

4. Пререквізити. Вступ до літературознавства, теорія літератури, історія літератури, філософія, історія, культурологія, психологія, педагогіка.

5. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

ПР-1 Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПР-5 Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПР-6 Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПР-7 Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПР-9 Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПР-12 Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПР-14 Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПР-17 Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

ПР-20 Оцінювати історію літературного життя на Буковині у зв'язках з народною творчістю, культурою українців та інших етносів, книговидавничою і журналістською справою; розуміти міжмистецьку взаємодію Біблії і культури, письменства і кіно, аналізувати взаємозв'язки явищ і фактів української літератури з відповідними явищами і фактами літератури національних меншин України.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	4	120	16	29			71	4	залік

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Літературознавчий аналіз ліричного, епічного та драматичного тексту											
Тема 1. Теорія літературного тексту. Специфіка літературознавчого аналізу тексту.	17	3	4		0,6	12	20	0,6	1		0,6	17
Тема 2. Типи мовлення. Родові, видові та жанрові особливості ліричного тексту. Структура та аналіз віршованого твору. Родові, видові та жанрові особливості драми. Структура і аналіз драматичного твору.	19	3	5		0,7	12	20	0,7	2		0,7	17

Тема 3. Родові, видові та жанрові особливості епічного тексту. Специфіка літературознавчого аналізу епічного тексту.	18	2	5		0,7	12	19	0,7	1		0,7	18
Разом за ЗМ1	54	8	14		2	36	59	2	4		2	52
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Літературознавчий аналіз тексту крізь призму різних методологій											
Тема 1. Теоретична, історична й аналітична поетика літературного тексту. Сучасна актуалізація біографічного методу. Методологія культурно-історичної школи в аналізі літературного тексту. Міфопоетичний аналіз тексту. Компаративний аналіз тексту. Імагологічні рівні художнього тексту.	21	3	5		0,6	11	21	0,6	1		0,6	18
Тема 2. Герменевтичний аналіз літературного тексту. Рецептивна поетика та її методика аналізу тексту. Структуральна поетика тексту. Постструктуралізм і деконструкція як сучасні методики прочитання тексту. Інтертекстуальний аналіз тексту. Специфіка інтермедіального аналізу тексту. Методика наративного аналізу тексту.	23	3	5		0,7	12	20	0,7	1		0,7	17
Тема 3. Антропологія та її вплив на літературознавчий аналіз тексту. Постколоніалізм та мультикультуралізм як сучасні літературознавчі методології. Гендерні студії та феміністична критика у літературознавчому	22	2	5		0,7	12	20	0,7	2		0,7	17

аналізі тексту.												
Разом за ЗМ 2	66	8	15		2	35	61	2	4		2	52
Усього годин	120	16	29		4	71	120	4	8		4	104

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми	Години	
		д/ф	з/ф
1	Теорія літературного твору. Сучасне уявлення про поняття твір / текст, аналіз / інтерпретація. Проблема цілісного аналізу художнього твору в літературознавстві. Зміст і форма як бінарна опозиція.	4	1
2	Структура та аналіз віршованого твору. Системи віршування. Мова поетичного твору. Структура і аналіз драматичного твору.	5	2
3	Структура та аналіз епічного твору. Жанрова своєрідність епічних творів та історична динаміка жанрів. Тема, ідея (концепт) пафос і проблематика. Сюжет, фабула і конфлікт. Система образів в залежності від типу художнього світосприйняття. Образ автора.	5	1
4	Теоретична й аналітична поетика літературного тексту. Завдання поетики як теоретичної дисципліни. Загальна, описова та історична поетика. Історична поетика як методологічна літературознавча галузь. Міфопоетика тексту. Компаративний аналіз тексту. Порівняльний метод як базова операція логічного мислення в історії та теорії літератури. Імагологічний аналіз тексту. Імагологія як теоретична або історико-літературна літературознавча дисципліна, вчення про образи.	5	1
5	Герменевтичний аналіз тексту. Герменевтика – теорія і методика, мистецтво інтерпретації. Рецептивний аналіз тексту. Відмінності герменевтики і рецепції. Рецептивна теорія як провідний напрям сучасної практики гуманітарних досліджень. Інтертекстуальний аналіз тексту. Типи інтертекстуальності. Інтермедіальний аналіз тексту. Інтермедіальність як одна із провідних сучасних літературознавчих методик аналізу тексту. Наративний аналіз тексту.	5	1
6	Вплив «антропологічного повороту» на літературознавчий аналіз тексту. Питання ідентичності в контексті мультикультуралізму, постколоніальної теорії та гендерних студій. Аналіз літературного тексту шляхом застосування різних методологій.	5	2
		29	8

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Ведення термінологічного словника.
2	Підготовка презентацій, рефератів та доповідей до теми.
3	Аналіз обраних творів.

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми	Години	
		д/ф	д/ф
1	Об'єктивізм та суб'єктивізм наукового пошуку, специфіка літератури для вироблення наукових підходів. Багаторівневий аналіз твору як об'єктивізація дослідження. Інтерпретація твору в межах усвідомлених підходів і залучення суб'єктивного фактора дослідження. Методика аналізу художнього твору як змістовної художньої структури.	12	17
2	Вчення О. Чічеріна про ритм („Ритм образу”, 1980). Ритмічна природа	12	17

	прози. Вага досліджень М. Гіршмана у даному аспекті („Ритм художественной прозы”, 1982). М. Гаспаров як фахівець із класичної філології, теоретик літератури, авторитетний віршознавець і перекладач. Перетворення М. Гаспаровим віршознавства у своєрідну метанауку (за словами Н. Костенко). Гаспарівська методика вивчення історії та теорії вірша.		
3	Структура та аналіз епічного твору. Підтекст і надтекст. Жанр як форма існування тексту. Хронотоп – художній час і художній простір. Структура і аналіз драматичного твору. Драма як рід і як жанр. Структура драматичного твору: конфлікти і колізії; ремарки в тексті драми, функції ремарок; монологи, діалоги, полілоги. Аристотелівська та неаристотелівська драма. Своєрідність модерністської драми ХХ століття (символістська, експресіоністська, абсурдистська тощо). Драматургія ХХ століття і нові театральні концепції.	12	18
4	Обґрунтування методології історичної поетики Олександром Веселовським („Історія чи теорія роману?”, 1886; „Історична поетика”, 1913). Дослідження В. Проппом історичних коренів чарівної казки та її морфології. Вплив його ідей на літературознавчий структуралізм та наратологію. Поетика міфу і героїчного епосу у працях Є. Мелетинського – послідовника О. Веселовського та В. Жирмунського. Внесок І. Тена у виникнення й еволюцію культурно-історичного методу („Історія англійської літератури”, 1863-1864). Національні стереотипи в імагології. Категорія ідентичності Я або колективних ідентичностей у працях М. Бахтіна („Естетика словесного творчествa”, 1979), П. Рікера („Сам як інший”, 1990), Ж. Дерріда („Психея: изобретения другого”, 1987; „Монолінгвізм другого”, 1996). Філософія діалогу М. Бубера щодо взаємозалежності суб’єктів міжособистісного діалогу: без „Ти” немає „Я” і навпаки („Я і Ти”, 1923). Втрата Іншого як непоправна втрата частинки власного Я в інтерпретації Ц. Тодорова („Завоювання Америки: Проблема Іншого”, 1982). Конструювання західної ідентичності у концепції орієнталізму Е. Саїда („Орієнталізм”, 1978).	11	18
5	Ключові етапи розвитку герменевтики: античність, християнство, Ренесанс і постренесанс, універсальна герменевтика Ф.Шлесермахера, дільтейвська гуманітарна герменевтика, феноменологія Е.Гусерля, онтологічна герменевтика М.Гайдегера, філософська герменевтика Г.Гадамера, латентна герменевтика П.Рікера. Історія питання проблеми сприйняття (Аристотель, Платон, В. Віндельбанд, Г. Лейбніц, А. Баумгартен, І. Кант, Гегель, В. Дільтей, Г. Яусс, В. Ізер, У. Еко). Провідні ідеї рецептивної теорії. Рецептивна теорія від ХІХ ст. та її сучасне функціонування. Реципієнт як об’єкт художньої та наукової думки. Функції реципієнта в художньому тексті. Горизонт очікування – окреслення читацьких можливостей тексту як цілісності та референційна рамка (Р. Яусс). Ідея В. Ізера про імпліцитного читача. Ідея про місця невизначеності. Методологічна стратегія У. Еко щодо відкритого характеру художнього твору. Фази розвитку наратології: 1) сер. ХІХ ст. – сер. ХХ ст. у Європі та США – накопиченням знань про наратив і оперування здобутими концепціями; 2) до кін. 80-х рр. наратологія як окрема дисципліна (Ц. Тодоров запропонував назву напряду у праці „Грамматика Декамерона” 1969, а Ж. Женетт надав чітких контурів); 3) з 90-х рр. – наратологічний поворот. Наратологія на межі структуралізму, рецептивної естетики, герменевтики.	12	17
6	Течії структуралізму. „Жорсткий” структуралізм: виявлення лінгвістичного характеру культурних феноменів задля виявлення загальних принципів їх функціонування (К. Леві-Стросс). „Помірний” структуралізм (Ж. Женетт,	12	17

	Ц. Тодоров) – аналіз структури тексту. Постструктуралістська методологія Ж. Дерріда, Р. Барта, М. Фуко, Ю. Крістевої. Постаті автора і читача у світлі деконструктивістських практик. Актуалізація питання про екфрасис (опис твору мистецтва всередині оповіді) Л. Геллером („Экфрасис в русской литературе”, 2002). Розробка поняття екфрасис як складової терміносистеми. Поняття „екфраза” (О. Фрейденберг).		
		71	104

4. Система контролю та оцінювання

4.1. Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, творча робота) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є залік.

4.2. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні, дослідницько-творчі проекти);
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

4.3. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку).

Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів; за 2 модуль – 30 балів.

4.4. Критерії поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді проблемних ситуацій, розв’язанні задач;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- застосування аналітичних підходів;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;
- самостійність виконання роботи;
- грамотність подачі матеріалу;

- використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;
- оформлення роботи.

4.5. Критерії оцінювання модульної роботи.

Модульна робота складається з 30 завдань тестового формату. Оцінюються в 1 бал за кожну правильну відповідь.

Критерії оцінювання залікової роботи

Залікова робота передбачає два блоки питань: теоретичний (дати визначення терміну, розкрити сутність поняття; 30 запитань, max – 1 бал) та практичний (аналіз літературного тексту шляхом застосування різних методологій. (max 10 балів).

4.6. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

4.7. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				
<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	40	100
10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми змістових модулів.

4.8. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті.

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» у випадку, коли студент/ка пройшов/-ла курс неформальної освіти (тренінги; семінари / вебінари, освітні й практичні курси, літні / зимові школи, в тому числі он-лайн), тематика якого збігається з темою (темами) курсу «Літературознавчий аналіз тексту», і має відповідний сертифікат, він/вона може представити результати засвоєних знань у вигляді презентації-доповіді. У разі успішної демонстрації, що доводить поглиблення і розширення теми / тем курсу, студент/ка може отримати від 1 до 4 балів, які будуть додані до оцінки відповідного модульного контролю.

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. Львів: Літопис, 2001.
2. Герменевтика і проблеми літературознавчої інтерпретації: монографія. За ред. Р.Гром'яка. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006.
3. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005.
4. Костенко Н.В. Українське віршування ХХ ст.: Навчальний посібник. К.: Видавничо-поліграфічний відділ „Київський університет”, 2006.
5. Тичініна А.Р. Сучасні методологічні практики: навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018.
6. Червінська О.В. Аргументи форми: монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015.

5.2. Допоміжна

1. Бунчук Б.І. Віршування Івана Франка. Чернівці: Рута, 2000.
2. Гегель Г. В. Ф. Феноменологія духу. К: Основи, 2004.
3. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. Т.1. К.: Юніверс, 2000.
4. Деріда Жак. Письмо та відмінність. Харків: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2004.
5. Козлик І.В. Теоретичне вивчення філософської лірики і актуальні проблеми сучасного літературознавства. Івано-Франківськ: Поліскан; Гостинець, 2007.
6. Крістева Ю. Полілог. К.: Юніверс, 2004.
7. Лановик З.Б. Hermeneutica Sacra. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2006.
8. Мацевко-Бекерська Л. Українська мала проза кінця ХІХ – початку ХХ ст. у дзеркалі наратології / Л. Мацевко-Бекерська. Львів : Сплайн, 2008. 334 с. .
9. Рихло П.В. Поетика діалогу. Творчість Пауля Целана як інтертекст. Чернівці: Рута, 2005.
10. Ткачук О. Наратологічний словник / О. Ткачук. Тернопіль : Астон, 2002. 173 с.
11. Шестакова Э.Г. Теоретические аспекты соотношения текстов художественной литературы и массовой коммуникации: Специфика эстетической реальности словесности Нового времени: Монография. Донецк: Норд-Пресс, 2005.

6. Інформаційні ресурси

12. <http://www.nbuv.gov.ua/>
13. https://bohdan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_1624021366.pdf2
14. <http://chitalnya.nung.edu.ua/node/4609>
15. <http://diasporiana.org.ua>
16. <http://poetyka.uazone.net/translat.html>
17. <http://www.ukrcenter.com>
18. <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/publikatsii>
19. <https://ukrlit.net/info/theory/6.html>

1.